

בס"ד, כ"ו טבת תשע"ז

24 ינואר 2017

תיק 76045-1

החלטה - פיצוי על עיכוב בעבודת קבלן

בעניין שבין

התובע	הנתבעת
מסגר	מזמין עבודה

א. עובדות מוסכמות

התובע הוא מסגר, והנתבעת היא חברה שרכשה נכס וביקשה להקים בו סככה. הנתבעת שכרה את שירותיו של התובע לביצוע עבודות המסגרות שנדרשו לצורך בניית הסככה. התובע ביצע את העבודות, והסככה עומדת על תילה. בין הצדדים כמה מחלוקות כספיות ובהן עוסק פסק דין זה.

תחילת ההתקשרות בין הצדדים לצורך בניית מחסן בגודל 500 מ"ר במושב ד' הייתה בפגישה בין התובע לבין אביו של מנכ"ל הנתבעת (להלן, האב) ומנכ"ל הנתבעת (להלן, המנכ"ל), בתאריך 8/7/2015. שניהם מורשי חתימה בחברה.

בפגישה זו סוכם על עלות הפרויקט, בסך 260,000 ₪ + מע"מ ונחתם חוזה בראשי פרקים (להלן: החוזה), צורף כנספח לכתב התביעה. הכותרת של המסמך היא הצעת מחיר אולם היא חתומה על ידי שני הצדדים ולכן היא תכונה כאן: החוזה), מתוך כוונה לכתוב חוזה מפורט יותר אחרי ט' באב. בסופו של דבר לא נחתם חוזה חדש.

הדברים שסוכמו על פי החוזה הם:

1. סיום עבודה תוך חודש וחצי מיום ההסכם.

2. תאריך תחילת עבודה 6/8/2015, במועד זה התובע יקבל שליש משכרו.

התובע קיבל מהנתבעת מקדמה בסך 102,000 ₪ ששולמה בצי' שלא היה לו כיסוי עת הפקיד אותו התובע. בסופו של דבר שולם כעבור מספר שבועות סך 100,000 ₪ ע"י הנתבעת בשתי הפקדות.

העבודה שנדרשה היתה מורכבת ממספר שלבים. חלק מהעבודה היה תלוי בהתקדמותם של בעלי מלאכה אחרים.

עמוד 1 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

השלב הראשון היה הכנת בסיסי מתכת לעמודים על ידי התובע, ולאחר מכן יציקת בטון. היציקה נעשתה ע"י ס' אוזן בתאריך 9/9/2015, בשלב זה נדרש התובע, בתאום עם ס', לייצב את הבסיסים עליהם יעמדו העמודים תוך כדי היציקה.

בשלב השני, נדרש התובע להתקין את העמודים. ההתקנה עצמה נעשתה בתאריך 21/9/2015. בשלב השלישי, אחרי התקנת 18 העמודים וריתוכם, מוזמנים פריקסטים מבטון שמושחלים בין העמודים, עבודה זו בוצעה כמתוכנן שלא על ידי התובע.

השלב הרביעי, הוא יציקת ממ"ד בתוך הסככה. עבודה זו נעשתה בתאריך 11/10/2015. בשלב החמישי, אמור התובע להכין את הנדרש לצורך התקנת הגג ולהרכיב אותו על העמודים והממ"ד. במקביל בעלי מלאכה אחרים יבצעו את עבודות הגמר בתוך המבנה.

בפועל, לבקשת השוכר של הסככה, בנה התובע גלריה בתוך הסככה, עליה שולם בנפרד לתובע על ידי השוכרים. מוסכם שהנתבעת אישרה את ביצוע העבודה.

מסירת המבנה לנתבע היתה בתאריך 14/12/2015.

יתרת החוב עד לדיון בבית הדין היא 61,666 + מע"מ, סה"כ 72,149 ₪. וכן מע"מ על 25 אש"ח בסך 4,250 ₪. סה"כ יתרת החוב היא 76,399 ₪ (הנתבעת הודתה בירתת חוב בסך 76,361 ₪).

זמן מה לאחר סיום העבודה התלוננה הנתבעת על נזילת מים מגג המבנה והתובע הגיע לתקן את הנזילה. בעקבות חילוקי הדעות בין הצדדים הזמין התובע מנוף כדי לפרק את הגג, ורק לאחר שהתובע הגיע במיוחד למקום ואיים בהזמנת משטרה כלפי מפעיל המנוף, ולאחר דין ודברים, הדבר לא בוצע.

הצדדים פרסו בפני בית הדין את התביעות ההדדיות שלהם, כפי שיפורט בהמשך.

ב. טענות התובע

יתרת החוב – בכתב התביעה דרש התובע לקבל את יתרת החוב בסך 61,666 ₪ + מע"מ. בדיון (פרו' עמ' 5) אמר התובע שבנוסף לכך חייבת לו הנתבעת מע"מ על 25,000 ₪. סה"כ יתרת חוב: 76,392 ₪.

מעבר מסורגים לרפפות – בתוכניות צוין סורג בארבעה פינות לצורך אוורור. התובע הציע לבצע פח מחורר שימנע כניסת גשם אך בכל מקרה דרש שהדבר ייבדק מול מכבי האש, שכן הם אלה המאשרים את המבנה. בסופו של דבר, מכבי האש התעקשו שהתקן לשטח האוורור דורש ש-3% מהמבנה צריך להיות ברפפות. התובע טוען שנאמר לו ע"י המהנדס שאישר את התוכניות (להלן, המהנדס), שבתוכניות דובר על סורג וכיוון שכך מגיעה לו תוספת תשלום על הכנת הרפפות. בעקבות כך דורש התובע תוספת של 4500 ₪. לטענתו, הסכים הנתבע לכך וזו הסיבה שניגש לעבודה, שכן בלא הסכמה לא היה עושה זאת.

עמוד 2 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 2 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 580120780 ע"ר חס' beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

בהמשך התובע הודה שהוא דרש 4,000 ₪ עבור ארבעה פתחים ובפועל בוצעו שלושה בלבד, וזאת על פי הנחיות כיבוי אש. את הפתח הרביעי הוא סגר בפנלים שעלו לו 480 ₪.

דלתות – בכתב התביעה ביקש התובע 3,500 ₪ עבור ביצוע דלת ומשקוף, הזזת עמוד, וארבע פלטות. בדיון (פרוי' עמ' 14) אמר מנהל הנתבעת שבתוכניות המקורית התובע התחייב לספק 2 דלתות. לטענת התובע, לבקשת האב, נעשו מספר שינויים במהלך העבודה. התובע התבקש להזיז את מיקום הדלת בשל הפרעה לניקוז שהיה ממוקם באותו מקום בו היתה אמורה להיות הדלת. הדבר גרר גם הזזת עמוד ועל זה דורש התובע תוספת של 3500 ₪.

במכתב מתאריך 30.06.16 שהוא שלח לבית הדין, כתב התובע שלאחר עיון בתוכניות שהגישה הנתבעת הוא נזכר שמתחילה לא סוכם על דלתות למעט דלת הזזה גדולה ודלת של הממ"ד. ע"פ דרישת השוכר בוצעה דלת אחת נוספת ועל כך הוא זכאי לתשלום מעבר לחוזה. באותו מסמך התובע לא נקב בסכום, ולכן ביה"ד מניח שכונתו לתובע 3,500 ₪ כאמור לעיל. בהמשך, התובע הסכים שהוא לא ביצע דלתות מעבר לתוכנית והפחית 3,000 ₪ מהתביעה שלו.

בנוסף, בתוכנית המקורית מופיע גובה של 2.1 מ' לדלתות. התובע טוען, שבעקבות שינוי בגבהי העמודים נאלץ לשנות את גובה הדלתות ולהגביה אותם לגובה של 2.4 מ'. לטענתו הדבר נעשה בתיאום עם האב, שאף הבטיח לפצות אותו על כך. התובע תובע 1500 ₪ בגין סעיף זה.

קורת חיזוק לגג – לקראת סיום בניית הסככה העלה הנתבע רעיון לאפשר התקנת לוחות סולאריים על הגג בעתיד ולשם כך ביקש מהתובע לייצר עבורו קורה עליה יותקנו ויעמדו הלוחות. כיוון שזהו דבר שלא נכלל בתוכנית המקורית דורש התובע תוספת בסך 3000 ₪.

אזניים למנעולים – בשל הגבהת גובה הדלתות, מנעולי הרתק שנעשו על פי התוכנית המקורית לא התאימו. מי שדרש את התאמת המנעולים לגובה החדש של הדלתות היה מנהל העבודה של השוכר, אחרי שהגיעו אנשי אזעקה וכיבוי אש מטעמו. היה צריך להעביר ולרתך שוב את המנעולים. על כך דורש התובע סכום של 1,400 ₪. התובע הודה שבדרך כלל לא דורשים תשלום על עבודה כזו אולם לאור המחלוקות שבין הצדדים הוא עומד על זכותו לתשלום.

שימוש של הנתבעת בבמת הרמה של התובע – בכתב התביעה דרש התובע 700 ₪ על כך.

ג. תגובת הנתבעת

נפתח בתגובת הנתבעת לדרישות התובע.

יתרת החוב – הנתבעת הודתה ביתרת חוב בסך 76,361 ₪.

מעבר מסורגים לרפפות – הנתבעת טוענת שהיא לא אמורה לשלם על כך, שכן מלכתחילה קיבל התובע את המפות והתוכניות והתחייב לבצע את מה שכתוב בהם, וכמובן שהכל צריך להיעשות

עמוד 3 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5371485
www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

על פי התקן הקובע ובנידון זה על פי התקן של כיבוי אש. משכך, הדרישה של מכבי האש כלולה במחיר המקורי עליו התחייב התובע.

אמת, שהנתבע הסכים לשלם לתובע את העלות הנוספת של הרפפות בסך 4,000 ₪, אך לטענתו הדבר נעשה מתוך לחץ בהתחשב בזה שהיה כבר איחור משמעותי בעבודה ועל כן יש לראות בהסכמתו 'אסמכתא' שאינה מחייבת אותו.

לחילופין, גם אם הוא חייב בתשלום הרפפות, מעיקרא דובר על 4 פתחים אך לבסוף בוצעו רק 3 ועל כן הסכום המדובר צריך להיות 3,000 ₪ ולא 4,000 ₪ כפי שדורש התובע.

דלתות – מנהל הנתבעת אמר בדיון שנדמה לו שבתוכניות מופיע שגובה הדלתות הוא 2.4 ולכן התובע אינו זכאי לתשלום על הגבהת הדלתות. הוא אינו יודע האם אביו ביקש את ביצוע עבודה זו.

קורת חיזוק לגג – מנהל הנתבעת שאל את התובע האם ניתן לשים מערכת סולרית על הגג והתובע אמר שיש לשים קורת פלדה באורך 15 מ' וכן שלוש רגליים. התובע חיבר שאריות של קורות שנשארו לו והתקין את הקורה. אח"כ מנהל הנתבעת דיבר עם מהנדס שאמר שאין בכך צורך ולכן עמודי החיזוק לקורה לא בוצעו. בפועל, הקורה אינה מועילה אלא רק מכבידה על הגג, וכן היא בוצעה משאריות ולכן התובע אינו זכאי לתשלום על כך.

אוזניים למנעולים – נעשה לבקשת השוכר ולכן הנתבעת פטורה מתשלום, וכן התמחור מוגזם, ולכן הנתבעת דוחה את התביעה.

שימוש של הנתבעת בבמת הרמה של התובע – מנהל הנתבעת הודה בחוב בסך 600 ₪.

ד. תביעה נגדית של הנתבעת

איחור במסירת הסככה – עיקר טענת הנתבעת היא, שהתובע סיים את העבודה באיחור משמעותי ביחס למה שנקבע בחוזה. לטענת הנתבעת, על פי החוזה המקורי עם השוכר (הוגש לבית הדין) העברת החזקה נקבעה לתאריך 1/10/2015, בפועל נמסר המחסן לשוכרים בתאריך 15/12/2015.

הנתבעת העדיפה את התובע על פני הצעות אחרות שהיו זולות ב- 30,000 ₪ רק בשל חששה כי בעלי המקצוע האחרים לא יעמדו בלוי"ז, ולבסוף התובע אכזב את הנתבעת ולא עמד בזמנים. לדברי הנתבעת התובע ידע על קיומו של חוזה שכירות עם השוכר ועל התחייבותה של הנתבעת לספק לשוכר סככה כבר בתאריך שנקבע בחוזה איתה, ועל כן בחוזה שנחתם עם התובע סוכם שהעבודה תסתיים תוך חודש וחצי.

לטענת הנתבעת, התובע גרם עיכובים בכמה שלבים:

1. לתובע היו חסרות פלטות שעיקבו את היציקה של המשטח.

עמוד 4 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax
www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

2. לאחר יציקת רצפת הבטון בתאריך 9/9/2015, הנתבעת דרש שהתובע ימשיך את העבודה לאחר יומיים המתנה להתייבשות של הבטון. לטענת הנתבעת, זהו זמן מספיק בו הבטון מתייבש בצורה מספקת ואפשר לעבוד עליו. הנתבעת היתה מוכנה להיות אחראית על כל נזק אם יגרם כתוצאה מכך שהבטון לא יתייבש.

לעומת זאת, התובע דרש לחכות שבועיים עד להתייבשות הבטון. לטענת הנתבעת, אין לכך כל הצדקה מקצועית, מה עוד שהתקנת העמודים היתה על ידי מנוף ללא כל עמידה על רצפת הבטון. לדברי הנתבעת, דחיית העבודה בשבועיים נעשתה עקב עבודה אחרת בה היה עסוק התובע.

3. לטענת הנתבעת, האיחור של התובע נבע בין היתר גם מכך שהתובע העסיק רק פועל אחד במסגרייה שלו. מנהל הנתבעת הציע לתת לו פועלים נוספים על מנת לזרז את העבודה, אך התובע סרב כי התובע אינו עובד עם ערבים. כמו כן, התובע אינו עובד בימי שישי, מה שמקובל לדברי התובע בתחום זה של התעשייה.

4. בהמשך התנגד התובע לכך שהנתבעת תעסיק פועלים ערבים בעבודות הפנים, מה שגרם לעיכוב נוסף.

לאור כל זאת דורשת הנתבעת לקבל פיצוי על פי הפירוט הבא:

אובדן שכר זירה – מנהל הנתבעת טוען שמועד סיום העבודה עליו התחייב התובע – קרי, חודש וחצי מתחילתה – צריך להימנות מרגע סיום יציקת רצפת הבטון על ידי ס' בתאריך 9/9/2015. על כן, יש לחייב את התובע על הפסד השכירות שנגרם לנתבעת החל מתאריך 21/10/2015 ועד ליום 15/12/2015 בו נמסר המחסן בפועל לנתבעת. דמי השכירות החודשיים עומדים על 18,000 ₪ לחודש, ומשכך תובעת הנתבעת פיצוי בסך 30,000 ₪.

פיצוי לשוכר – בנוסף הנתבעת נאלצה לפצות את השוכרים בסכום של 6,000 ₪ בגין האיחור ואותם תובעת הנתבעת מהתובע.

תוספת בגין התנגדות להעסקת פועלים ערבים – כאמור, כאשר החלו עבודת פנים, הנתבעת הזמינה מספר קבלני משנה שהעסיקו פועלים ערבים, כגון, אינסטלציה, חשמל ועוד. התובע סרב לעבוד בזמן שהם עובדים. לטענת הנתבעת, דרישה זו, מלבד העיכוב שגרמה, גרמה לגידול בעלויות של הנתבעת, שכן פועלים ערבים נשכרים בשוק במחיר זול בהרבה מפועלים יהודים.

הנתבע הגיש לבית הדין קבלות על התשלום לקבלנים יהודים. לטענתו הסכום ששולם לקבלנים היהודים לאחר הפחתת מה שהיה משלם לקבלנים הערבים, עולה לכדי 20,000 ₪.

זיכוי בגין דלת אחת – אחרי בקשת מספר הבהרות טענה התובעת כך: התוכנית המקורית כללה ביצוע דלת אחת בחזית הדרומית על ידי התובע, וכן דלת הזזה גדולה שכללה גם דלת רגילה בתוכה, בחזית הצפונית, בפועל בוצע בחזית הצפונית תריס גלילה ללא דלת רגילה. על אי ביצוע

עמוד 5 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

דלת בתוך דלת ההזזה מבקשת הנתבעת זיכוי. כיון שהתובע תמחר דלת ב-3,500 ₪ דורשת הנתבעת זיכוי בסכום זה עבור הדלת שלא הותקנה.

זיכוי בגין שער כניסה, דלת הזזה ראשית בגודל 20 מ"ר – לטענת הנתבעת, דלת זו לא הותקנה ע"י התובע. לנתבעת היה חשוב שזו תהיה דלת באיכות טובה מאוד ועל כן פנתה לבעל מקצוע המתמחה בכך. עלות הדלת – 35,000 ₪. בדיון (פרוי' עמ' 13) הודה מנהל הנתבעת שסוכם מראש שהתובע יבצע דלת הזזה ובפועל בוצעה דלת גלילה. הנתבעת דורשת זיכוי בשיעור העלות של דלת גלילה. לטענת מנהל הנתבעת ביום החתימה על החוזה הוא אמר שיתכן ויעדיף דלת גלילה במקום דלת הזזה.

התובע הכחיש זאת. אולם, הודה שהראה לאבי התובע דלת גלילה במוסך ברחובות (פרוי' עמ' 5). בהמשך הוא הבהיר כי אמנם בעבר ביצע דלתות גלילה, אבל בשנים האחרונות הלקוח רוכש את דלת הגלילה ואילו התובע גובה תשלום על התקנה בלבד.

שימוש בפיגום של הנתבע – הנתבע טוען שהתובע השתמש בפיגום שלו למשך שבוע ודורש תשלום על כך בגובה של 1,000 ₪.

עוגמת נפש – לנתבע נגרמה עגמת נפש מהאיחור. בנוסף, נגרם לו ביטול מלאכה באותו יום בו הזמין התובע מנוף על מנת לפרק את המחסן שבנה. על כך דורש 10,000 ₪.

פיצוי בגין נזילה – בנוסף, אחרי מסירת המחסן לשוכרים היתה נזילה בג עקב גשמים שירדו. מנהל הנתבעת פנה לתובע שלא מיהר להגיע, לטענתו, ורק אחרי מספר פעמים התובע הצליח להתגבר על הנזילה. על ביטול ימי המלאכה שנגרמו לו עקב כך דורש הנתבע 5,000 ₪.

נזק לרכוש של השוכר – בנוסף, הגשם שדלף פנימה גרם נזק לאריזות של מספר מזגנים שאוחסנו על ידי השוכרים במחסן. עלות הנזק למזגנים: 20,000 ₪. אולם, יתכן שהשוכר יצליח למכור אותם בסופו של דבר. בדיון (פרוי' עמ' 13) אמר מנהל הנתבעת כי בינתיים הוא מוותר על התביעה. בהמשך הנתבעת שלחה מכתב מהשוכר ובו פירוט של נזקים עקב נזילות שאירעו בסוף 2016 שאינן חלק מהבוררות, ולכן הם לא ידונו בפסק דין זה.

מהסכום התביעה הנגדית הכולל יש להפחית את יתרת החוב של הנתבעת לתובע בגין עבודתו על בסך 76,361 ₪.

ה. תגובת התובע לתביעה הנגדית

עמידה בזמנים – התובע טוען שבאופן כללי הוא עמד בזמנים שנקבעו בהסכם. התובע מודה בעיכוב של 6-8 ימים בעקבות סירובו לעבוד כשיש פועלים ערבים באזור, אך טוען שהאיחור המשמעותי אינו נוגע אליו.

עמוד 6 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

וכך התובע תיאר את השתלשלות האירועים: בחוזה סוכם על התחלת עבודה בתאריך 6/8/2015 כאשר באותו תאריך הוא היה אמור לקבל מקדמה. בפועל הציק שהוא קיבל עבור קניית החומרים חזר. אמנם, התובע הודה שבפועל הוא קנה את החומרים למרות שהכסף לא הגיע, כיון שסמך על האב.

התובע הכין את הפלטות לקראת היציקה, אולם, ס' התעכב וסיים את יציקת הבטון רק בתאריך 9/9/2015, אח"כ היה צורך לחכות עוד שבועיים עד להתייבשות הבטון.

בתאריך 21/09/15 התובע התקין את העמודים, לאחר מכן הוא המתין ליציקת הממ"ד שהתבצעה בתאריך 11/10/15. בהמשך היה צורך לחכות להשחלת הפריקסטים שלא בוצעה על ידי התובע.

בפועל, בגלל האיחור ביציקה, נכנסה העבודה לתקופת החגים בהם לא ניתן לעבוד (כולל ערבי שבת וחג בהם לא ניתן לעבוד) ואח"כ לימי הגשמים (9 ימי גשם שהפריעו לעבודה). כמו כן, לבקשת השוכרים ובאישור הנתבעת בוצעה גלריה שדרשה עוד 3 ימי עבודה, ועבודות נוספות שבקשה הנתבעת מעבר למה שסוכם מתחילה שדרשו עוד 4 ימי עבודה. התובע טען שהנתבעת זירזה אותו לסיים בגלל שהשוכר אמור להיכנס למבנה. אולם, לטענתו נודע לו בדיעבד ממנהל של השוכר (גולן) שתאריך הכניסה המיועד היה 15/10/15.

לסיכום, לטענת התובע הוא התחייב לסיים את העבודה 45 ימי עבודה לאחר התחלתה, והוא עמד בהתחייבות, לאחר ניכוי ימים בהם לא ניתן לעבוד ולאחר תוספת ימים על תוספת העבודה.

תוספת בגין התנגדות להעסקת פועלים ערבים – לטענת התובע, עקב המצב הביטחוני הוא לא מרגיש בטוח בזמן שערבים עובדים יחד איתו באותו מבנה, במיוחד שהוא עובד על במת הרמה. לדבריו, חשוב לזכור שבספטמבר החל גל טרור בארץ ועל כן דבריו הגיוניים וצודקים. התובע הודה במהלך הדיון שהתנגדותו לעבודת פועלים ערבים גרמה לעיכוב של 6-8 ימים בסיום העבודה.

זיכוי בגין דלת אחת – התובע הודה שהוא ביצע את הדלת בחזית הצפונית, ולא ביצע את הדלת בתוך דלת ההזזה, בכמה הזדמנויות הדגיש התובע כי הנתבעת רכשה דלת גלילה על דעת עצמה.

זיכוי בגין שער כניסה, דלת הזזה ראשית בגודל 20 מ"ר – התובע טען שסוכם על דלת הזזה שמחירה 17-18 אש"ח. אילו הוא היה מבצע את הדלת החומרים היו עולים לו 5000 ₪ וההובלה עוד 1200 ₪. יתכן שהיה מנצל את ההובלה לצורך דברים נוספים. בנוסף הוא היה משקיע בדלת 6 ימי עבודה (לטענתו, שווי כל יום עבודה שלו ושל פועל שווה 2000 ₪). לטענת התובע לא נאמר לו מראש שהנתבעת זכאית להזמין דלת ממישהו אחר, ונודע לו על ההזמנה רק לאחר התקנת הדלת.

שימוש בפיגום של הנתבע – לטענת התובע הוא השתמש בפיגום במשך 3 ימים בלבד בזמן שבמת ההרמה שלו היתה מקולקלת, והדבר אינו מצדיק תשלום.

עוגמת נפש – התובע הודה שהוא הזמין מנוף לפרק את הסככה, לטענתו, בגלל שהנתבעת לא שילמה לו את יתרת החוב.

עמוד 7 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5371485
www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

פיצוי בגין נזילה – לטענת התובע הנזילה נגרמה בגלל שהנתבעת החליטה לבצע גג בשיפוע מתון מדי. התובע הגיע למקום כאשר התבקש, ניסה לשים סיקה והדבר לא הועיל ולאחר מכן תיקן באופן אחר והדבר הועיל. לטענתו הוא נתן שירות מלא בעניין זה. התובע עומד על זכותו לקבל את מלוא יתרת החוב.

ו. נושאי הדיון

1. יתרת החוב
2. דרישות התובע לתשלום בגין תוספות שינויים
3. האם התובע עמד במועד שנקבע בחוזה
4. תביעה בגין התנגדות התובע לעבודת פועלים ערבים
5. מה הפיצוי לו זכאית הנתבעת בגין האיחור
6. דרישות הנתבעת לזיכויים
8. עגמת נפש והוצאות משפט

ז. יתרת החוב

בעניין זה כמעט ואין ויכוח בין הצדדים. התובע דורש לקבל:

61,666 + מע"מ, סה"כ 72,142.

מע"מ על 25,000 ₪, כלומר, 4250 ₪.

סה"כ יתרת החוב היא 76,392 ₪

הנתבעת הודתה ביתרת חוב בסך 76,361 ₪

כיון שהפערים בין הצדדים מזעריים, יש לחייב בהתאם לפרטים שטען התובע בניגוד לנתבעת שכתבה סכום כולל ללא פירוט, ועל כן, יתרת החוב עומדת על סך 76,399 ₪ כולל מע"מ.

ח. דרישות התובע לתשלום בגין תוספות ושינויים

1. מעבר מסורגים לרפפות

מוסכם שבתוכניות המקוריות נכתב כך: "פתח יציאת עשן סורג ברזל". התובע טוען שהוא המליץ לברר מה דרישת כיבוי אש, ויפה עשה. בעקבות הברור הוא התבקש לבצע רפפות. טענת הנתבעת היא שברור שההסכם עם התובע היה שהביצוע יהיה על פי דרישות כיבוי אש.

עמוד 8 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax
580120780 ע"ר חס' beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

בית הדין איננו מקבל זאת. כאשר ישנו סיכום מפורש (במקרה זה בתוכניות) הוא מחייב את הצדדים. אמנם, בית הדין מסכים שחובתו של התובע לבצע שינויים אם כיבוי אש ידרוש זאת, אבל, הוא זכאי לתשלום על כך. ולכן, הסיכום שהיה בין הצדדים בזמן אמת מחייב.

כיון שסוכם על 4000 ₪ עבור 4 רפפות, ובפועל בוצעו 3, יש לחייב את הנתבעת בסך 3000 ₪. ביה"ד אינו מחייב את הנתבעת עבור פאנל לסגירת החלון הרביעי (התובע טען לעלות של 480 ₪) כיון שגם ביצוע סורג אמור לעלות כסף, שנחסך בסופו של דבר.

על כן הנתבעת תשלם 3000 ₪ + מע"מ עבור הרפפות.

2. דלתות

התובע ביקש תשלום עבור דלת נוספת, אולם, חזר זו.

לגבי הגבהת הדלתות: התובע טוען שהוא התבקש לעשות זאת על ידי האב, שהוא גם מורשה חתימה. המנכ"ל השיב שאינו יודע מה סוכם. למעשה, אין כאן הכחשה והדרך הנכונה לברר זאת היתה לשמוע מה יש לאב לומר (וכך גם היתה דרישת התובע). אלא, שהמנכ"ל לא רצה בכך עקב גילו המבוגר של אביו ומצבו הבריאותי. אעפ"כ, כיון שמדובר באביו חובתו היתה לברר זאת, ומשלא ברר מה סוכם, יש לקבל את טענת התובע, ולחייב את הנתבעת בסך 1500 ש"ח + מע"מ.

בנוסף, התובע ביקש 500 ₪ + מע"מ עבור הזזת עמוד וארבע פלטות, כיון שהתבקש לעשות זאת על ידי אבי המנכ"ל. מהסיבה הנ"ל התביעה מתקבלת.

4. קורת חיזוק ללוחות סולאריים

בית הדין מקבל טענת התובע. לא מדובר במלאכה פעוטה שהדרך לעשות אותה בחינם, וסתם אמירה לפועל שיעשה במלאכה שלא סוכם עליה מראש היא על דעת שישולם לו (רמ"א חו"מ רסד, ה).

לגבי הטענה שכלל אין צורך בקורה – התובע איננו מהנדס, לעומת זאת, לנתבעת היה מהנדס. במצב כזה הנתבעת לא אמורה להסתמך על התובע, וגם אילו היה מתברר שעצתו היתה שגויה הוא לא אמור לשאת באחריות לכך. מה שקובע הוא שהעבודה הוזמנה ממנו והוא ביצע אותה.

על כן, מחייב בית הדין את הנתבע בתשלום.

אם הנתבעת לא תתנגד לסכום ותדרוש מומחה, היא תשלם סך 3,000 ₪ + מע"מ.

5. אוזניים למנועולים

בית הדין מקבל את טענת הנתבע. מדובר בעבודה שכל עניינה מול השוכרים. אין לה שום קשר לנתבעת, ועל כן אם חפץ התובע - יתבע סכום זה מהשוכרים אשר עבורם נעשתה המלאכה. מה גם שהתובע אמר שלא מקובל לדרוש תשלום על עבודה כזו (פרוי' עמ' 11, בסופו).

עמוד 9 מתוך 20

6. שימוש בבמת הרמה

הנתבע הודה בחוב בסך 600 ₪, התובע דרש 700 ₪ + מע"מ. לטענתו, זה המחיר שהוא משלם לחברה שמשכירה לו את במת הרמה. כיון שאין ויכוח עקרוני, אלא ויכוח קטן על גובה הסכום, תשלם הנתבעת את הסכום המוסכם ועוד שליש מהסכום השנוי במחלוקת, קרי 630 ₪ + מע"מ.

ט. האם התובע עמד במועד שנקבע בחוזה

הצעת מחיר וחווה נחתמו ב-8/7/2015. תאריך תחילת העבודה על פי החוזה הוא 6/8/2015. בפועל, יציקת הבטון היתה בתאריך 9/9/2015, ובתאריך 21/9/2015 החל התובע להתקין את העמודים. מסירת המחסן היתה ב-14/12/2015 ומיום למחרת החל הנתבע לקבל דמי שכירות מהשוכרים. בחוזה נקבע כי הסככה תהיה מוכנה תוך חודש וחצי. בין הצדדים ישנן כמה מחלוקות, נדון בכל אחת מהן בנפרד.

1. ממתי יש למנות חודש וחצי

לטענת התובע היה צורך להמתין שבועיים מיום היציקה ועד להתייבשות הבטון, ורק לאחר מכן ניתן היה להתחיל את העבודה. לכן, רק לאחר שבועיים של התייבשות יש למנות חודש וחצי.

לטענת הנתבעת די היה בהמתנה של יומיים לאחר היציקה, ומאז יש למנות חודש וחצי, מה גם שהנתבעת הסכימה לקחת על עצמה את האחריות להמשך העבודה על הבטון לאחר יומיים.

דיון: נכתב בחוזה שהעבודה תסתיים "מיום ההסכם תוך חודש וחצי". אבל שני הצדדים מסכימים שהכוונה היתה חודש וחצי מהרגע שניתן היה להתחיל לעבוד. במקרה כזה ברור שהכוונה גוברת על הכתוב (שו"ע חומ סא, טז) ולכן נשאלת השאלה מתי היה ניתן להתחיל לעבוד.

מוסכם שיציקת רצפת הבטון נעשתה ב-9/9/2015 ונחלקו הצדדים מתי ניתן היה להתחיל בהנחת העמודים. בדרך כלל בשאלות כאלה נוהג בית הדין להיוועץ במומחה שייתן חוות דעתו מהו הזמן הנדרש להמתין לייבוש הבטון. אלא, שבמקרה זה אנו סבורים שאין צורך במינני מומחה, כי יש לקבל את טענות התובע ולא מטעמו, וכפי שיבואר.

ראינו לעיל, שמיום תחילת העבודה בפועל כפי שנקבע בחוזה (6/8) עד יציקת הבטון (9/9) עבר כחודש שלם, בגלל העיכוב בהעברת המקדמה לתובע. רק שבועיים לאחר היציקה המשיך התובע את עבודתו להקמת הסככה. מנהל הנתבעת טען (פר' עמ' 8) שהסיבה האמיתית לדחיית התחלת העבודה לאחר היציקה לא היתה המתנה להתייבשות הבטון, אלא שהתובע היה עסוק בעבודות אחרות. בית הדין סבור, שגם אם היינו מקבלים את גרסת הנתבע לגבי הסיבה האמיתית לאיחור, עדיין לא היה בכך עילה לחייב את התובע על האיחור. מאחר שתחילת העבודה נדחתה באשמת הנתבעת, התובע היה זכאי לארכה כדי להתפנות לעבודה וכדי לסיים עבודות אחרות שקיבל על עצמו בינתיים. שהרי אין זה מתקבל על הדעת שהתובע אמור לחכות בטל בזמן שהנתבעת מאחרת

עמוד 10 מתוך 20

(ובדומה לדברי נתיבות המשפט שלג ז: "יכול לומר אף שהיתה מלאכתך אצלי הייתי יכול לקבל מלאכה זו אצל האחר ולעשותה אחר כך בעת שאהיה פנוי ממלאכתך").¹

המנכ"ל טען שנגרם עיכוב של יומיים בגלל מחסור בפלטות שהתובע היה אמור לספק. התובע השיב (פרו' עמ' 15) שהצורך נבע משינוי שביצעה הנתבעת בתוכניות. למעשה, ביה"ד סבור שאין לכך משמעות, כיון שהדעת נותנת שהתובע היה רשאי לאחר את תחילת העבודה בזמן סביר ביחס לגודל העבודות של התובע. בפועל האיחור היה ב-12 יום (כולל שבת) והוא סביר בעיני בית הדין.

לפיכך, בית הדין קובע שהתובע היה רשאי להתחיל את העבודה באיחור. בפועל, התובע החל בתאריך 21/9/15 ועל איחור זה הוא לא חייב בפיצוי.

2. חישוב תאריך היעד למסירת הסככה

לטענת הנתבעת ההתחייבות של התובע היתה להשלמת העבודה תוך חודש וחצי קלנדריים, ללא קשר למספר ימי העבודה שהם כוללים. לטענת התובע יש לנכות ימי חג וערביהם, וכן ימי גשם. הטענה המרכזית של התובע היא, שבגלל העיכוב ביציקה הוא נכנס לתקופת החגים ולאחריה לימי החורף, ועל כן אין להביא ימים אלו בחשבון הימים שנקבעו בחוזה.

בית הדין מקבל את טענת הנתבעת שההתחייבות היתה לסיים תוך חודש וחצי, ולא תוך 45 ימי עבודה. כך נכתב במפורש בחוזה ("חודש וחצי").

¹ יש להביא ראייה לכך מדברי הריטב"א (בבא מציעא דף עח עמוד ב ד"ה לא שנו) העוסק בסוגיה של אדם שהתחייב להשכיר לחבירו חמור לצורך עבודתו, אך בסופו של דבר המלך גייס את החמור לעבודתו (אנגריא), המשנה קובעת כי אם האנגריא חוזרת, כלומר, שהמלך יחזיר בזמן קרוב את החמור בחזרה, אז אומר המשכיר לשוכר: 'הרי שלך לפניך' והשוכר חייב לשלם לו, הריטב"א מתקשה כיצד זה יתכן שאדם השוכר בהמה לפי ימים ישלם עליה למרות שהוא לא נמצאת בשימוש, ובאותה העת יש למשכיר אפשרות להביא לו חמור אחר במקומה?
על כך מתרץ הריטב"א (שם) שמדובר בקבלנות ולא בשכירות ואלו דבריו:

ופירשו בתוס' הטעם דהא קבלנות היא, וכיון שחוזרת לו לעשות מלאכתו אף על פי שמתאחרת מלאכתו, ויכול לומר לו שימתין עד שיחזירוהו, דומיא דהבריקה שמלאכתו מתאחרת, דבשביל איחור אינו חייב להעמיד לו חמור, ודוקא בקבלנות אבל בשכירות יום יום אין לו לתת לו שכר על הימים שעכבה.

כלומר, לדברי הריטב"א מדובר בשכירות קבלנית כלומר שהשוכר שכר את החמור לא לפי ימים אלא לפי עבודה שהוא רוצה לבצע יחד עם החמור. ולכן, אם נמנע מהשוכר לעבוד בחמור מסיבה כלשהי, אין המשכיר מחויב להעמיד לו חמור אחר על מנת שיעשה מלאכתו. זאת, כל עוד הוא מעמיד את החמור למלאכתו באיחור שאינו עולה על סך ימי המלאכה שנקבעו מראש. האיחור נחשב לסביר במקרה כזה שהעיכוב נגרם עקב סיבה שלגמרי אינה תלויה במשכיר, והוא אינו מחויב לעשות מאמצים עליונים, ולהעמיד חמור אחר לשוכר.

מזה יש ללמוד בדרך של דמיון למקרה שלנו, שבמקרה שישנו עיכוב בעבודות ההכנה לעבודת הקבלן, יכול הקבלן לומר שכעת אינו יכול להשלים את מלאכתו והוא יכול להמתין עד שתסתיים המלאכה שבה הוא עסוק, כל עוד מדובר באיחור סביר ביחס לעבודה הנדרשת.

עמוד 11 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax
www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

על פי זה, בגלל שהתובע התחיל לעבוד ב-21.09.16, היום ה-45 לאחר תחילת העבודה חל בתאריך 05.11.15.

בנוגע לטענות התובע האחרות – בית הדין מקבל אותן בחלקן:

בחווה נקבע שהעבודה תתחיל בתאריך 6/8/15, ולכן התובע יכול היה להתחייב לסיים אותה תוך חודש וחצי, כלומר, עד 21/9/15, כיון שבתקופה זו אין חגים (למעט ראש השנה) ואין גשם.

ולכן, כיון שהעבודה יכולה היתה להתחיל בפועל, גם לטענת הנתבעת, רק בתחילת ספטמבר, יש לתת לתובע ארכה בגלל החגים הנוספים (שחלו באותה שנה בחודש ספטמבר). באותה שנה היו לאחר התאריך 21.09.15 (מלבד שבתות, בהן נדון בהמשך): יום כיפור, סוכות ושמחת תורה, לכל אחד מהם יש להוסיף את ערב החג, סה"כ 6 ימי עבודה שאבדו בגלל התחלת העבודה באיחור שלא באשמת התובע.

בית הדין אינו מקבל את טענת הנתבעת שמקובל לעבוד גם בערבי חג. התובע הוא אדם פרטי ועובד בעצמו, וזאת בשונה מהנתבעת שמעסיקה פועלים ערבים שיכולים לעבוד בערבי חג. התובע יכול היה לגמור בדעתו להתחייב לסיים את העבודה תוך חודש וחצי בהסתמך על כך שלא יעבוד בערבי חג, כשלא חשב שהעבודה תארך זמן רב עד לחגים כפי שנאמר לעיל. לפיכך, משנגרם איחור בתחילת העבודה שלא באשמתו, לא ניתן לחייב אותו לעבוד בערבי חג. יש לציין כי ביה"ד אינו קובע עמדה בשאלה מה מקובל בשוק, אלא קובע כי התובע יכול היה להניח כי לא יידרש לעבוד בערבי חגים, כיון שהחווה אמור היה להסתיים לפני תקופת החגים.

לפיכך, התובע זכאי לארכה של 6 ימי עבודה בגלל החגים, כלומר, עד לתאריך 15.11.15.

מאותה סיבה יש לתת תובע ארכה עבור ימי גשם – התובע חשב לעבוד בתקופה בה אין גשם ולכן לא הזכיר זאת בחווה. אמנם, הנתבע טען שהיו עבודות רבות אותן ניתן היה לבצע גם בזמן הגשם, והתובע לא הכחיש זאת. לכן תינתן ארכה עבור 6 ימי גשם בלבד, ולא 9 כפי שטען התובע. לסיכום, התובע יקבל ארכה של 6 ימי עבודה נוספים, עד לתאריך 23.11.15.

יצויין כי התובע טען שהיו 9 ימי גשם, והגיש פירוט שלהם. יום הגשם האחרון שדווח היה בתאריך 18.11.15, כך שכולם היו בתוך התקופה כולל ההארכות.

3. ארכה בגלל תוספות ועבודות עבור השוכר

לטענת התובע הוא זכאי לארכה נוספת של 3 ימים עקב עבודות שביקש השוכר של הסככה ואושרו על ידי הנתבעת, ואילו הנתבעת טוענת שהיא מעולם לא הסכימה לדחיית מועד המסירה בגלל עבודות שבוצעו עבור השוכר. כמו כן, דרש התובע ארכה של 4 ימים עבור תוספות שביקש האב.

המנכ"ל טען שהסכמת הנתבעת שהתובע יבצע עבודות עבור השוכר אינה אמורה לפגוע בזכות של הנתבעת לסיום העבודה במועד.

עמוד 12 מתוך 20

דיון: התובע התחייב לכלול בעבודה גם דלת הזזה שתדרוש לטענתו 6 ימי עבודה. כיון שהוא עובד עם פועל, הרי שמדובר על 3 ימים שנחסכו. ולכן בכל מקרה יש להפחית 3 ימים מתאריך היעד (אף שהנתבעת לא העלתה טענה זו).

לגבי העבודות עבור השוכר, נאמר בדיון כך (פרו' 1, עמ' 15-16):

תובע - הנתבע התקשר אלי ואמר לי ש[השוכר] רוצה גלריה שממנה יהיה משרד. מתחת לגלריה יהיה משרד. ביקש שאתן לו הצעת מחיר. למחרת הייתי שם, פגשתי את גולן, נתתי מחיר. אמר לי לבצע. זה היה הוראה של הנתבע.

אבד - אפשר היה לבצע את זה כשהסככה בנויה?

תובע - לא. אי אפשר. יש עמודים של גבס. אי אפשר לעשות את זה אחרי הסככה.

דיין - אם היית מסיים את כל העבודה שלך, ייכולת לעשות אז את הגלריה?

תובע - יכולתי. אבל זה היה רק מעטפת, הגיוני לעשות את זה לפני הגבס.

אבד לנתבע - האם הרווחת מזה שיש גלריה?

נתבע - היו הרבה עבודות במחסן, לא קיבלתי תוספת כסף על המשרד והגלריה. העבודה שלו יכולה היתה להעשות אחרי שסיים את העבודה שלו. בנוסף יש שם עוד משרד. יכולתי לבנות את החלק השני, ואז לעשות את החלק של הגלריה. מבחינתי לא הייתי חייב [לשוכר] לשים את הגבס שם, וגם אחרי שהוא סיים - בפועל את העבודה על המשרד הוא עשיתי בסוף. ידעתי על מועד ביצוע העבודה שלו על הגלריה רק אחרי שזו היתה עובדה מוגמרת. עם סופר דיברתי ושאלתי למה עשו קודם את הגלריה לפני סיום המחסן, [השוכר] אמר אני שילמתי, אמרתי שזה צריך היה להיות על חשבון הזמן שלו. בסוף זה נכנס בהתחשבות שלי עם השוכר. לא כימתתי את זה איתו. הרשות שנתתי [לשוכר] לבצע את הגלריה היתה בזה שהפנתי את המסגר אל השוכר. היו הרבה עבודות נוספות ש[השוכר] עשה - אזעקות, גלאי עשן ועוד, שהוא עשה על חשבונו ולא על חשבון הזמן שהוא משלם לי.

העולה מהדברים הוא שהנתבע שידך בין השוכר לבין התובע כדי שהתובע יבצע עבודות עבור השוכר. הנתבע לא הבהיר אם ההסכמה שהתובע יבצע עבודות עבור השוכר כוללת או לא כוללת היתר לאיחור. מכיוון שהאיחור השפיע בעיקר על השוכר, הדעת נותנת שהאיחור כלל גם אישור לאיחור. הנתבע עצמו ציין בדבריו "אמרתי שזה צריך היה להיות על חשבון הזמן שלו. בסוף זה נכנס בהתחשבות שלי עם השוכר". הנתבע לא הבהיר האם ההתחשבות כללה רק הפחתה על הקנס או שמא גם פיצוי על אובדן שכר דירה. בנוסף, לטענת התובע חלק מהעבודות לא היו יכולות להידחות לאחר סיום העבודות, והנתבע לא הכחיש זאת. ולכן, זכאי התובע ליום אחד בלבד ארכה עבור עבודות אלה.

עמוד 13 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 2 Brurya St. Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

בנוסף, התובע זכאי לארכה בגלל העבודות הנוספות אותן ביקשה הנתבעת. הנתבעת לא חלקה על משך זמן העבודה שטען התובע, סה"כ 5 ימי תוספת (כולל יום העבודה עבור השוכר). לאחר הפחתת 3 ימים עבור אי ביצוע של דלת הזזה, ביה"ד קובע כי התובע היה זכאי ל-2 ימי עבודה נוספים עבור תוספות, כלומר, **עד לתאריך 25.11.15**.

לגבי עבודה בימי שישי – אין צורך לדון בכך בנוגע לחודש וחצי הבסיסי עליו התחייב התובע. היה עליו לסיים את העבודה תוך חודש וחצי כפי שהתחייב, וזכותו היתה להחליט אם לעבוד בימי שישי אם לאו. השאלה היחידה היא לגבי תוספת הזמן. חישוב תוספת הזמן שנעשה לעיל כולל שלושה ימי שישי, והוא נעשה מתוך הנחה שהתובע לא עובד בימי שישי.

בכל מקרה יום שישי נחשב כחצי יום בלבד (בוודאי בתקופה בה העבודה בוצעה בפועל, קרי בסתיו). ולכן לכל היותר מדובר על יום עבודה וחצי השנויים במחלוקת. לדעת בית הדין אין מקום להביא מומחה שיכריע מהו המנהג ויש להכריע בדרך פשרה כפי שיבואר להלן.

5. נספח – זיכוי אדם בגין טענות שלא טען בעצמו

כפי שניתן לראות לעיל, ביה"ד קיבל את טענות הצדדים בשני מקרים שלא מטעמם. השאלה ההלכתית שיש לדון בה היא, מאחר ולא נטענה טענה זו על ידי בעל הדין עצמו, האם רשאי בית הדין לקבל את דבריו אך לא מטעמו?

הדיון העקרוני בשאלת היכולת לחייב את הנתבע בטענות שלא הועלו על ידי התובע מקורו בדברי הרמ"א (חושן משפט סימן יז הלכה יב) ובנו"כ שם:

בעל דין שתבע חבירו בעד דבר מועט והדיין רואה שיתחייב לו על פי הדין יותר ממה שתבע אין לו לדיין לפסוק יותר ממה שתבע

כלומר, לא ניתן לזכות אדם בסכום אותו לא תבע. אלא, שמצינו בספר אבני חושן (סימן יז ס"ק ג) שכתב שדין זה נכון רק בנוגע לתובע. שהרי כתב הש"ך שטעם הדין הוא מטעם מחילה, שכיוון שתבע סכום מסוים ולא יותר כנראה שמחל על היתרה. מכיוון שמחילה אין צריכה קניין אי אפשר לזכות את התובע ביותר ממה שתבע.

בניגוד לכך, בנוגע לנתבע, שבתגובה לטענות התובע טען שאינו חייב אלא סכום מסוים, ורואה הדיין שהנתבע חייב אף פחות מכך, יש לפטור את הנתבע על פי הדין ולא על פי טענותיו. שהרי כדי לחייב את הנתבע ביותר ממה שהוא חייב על פי דין יש צורך בהתחייבות (שמחייבת מעשה) ולא די במחילה.

במקרה שלפנינו, הצדדים דרשו סעדים, אולם, בעניין הנימוקים הם נמנעו מלטעון טענות מסוימות. במקרה כזה מסתבר שתפקידו של בית הדין להעלות טענות לטובת בעל הדין (במקרה זה לטובת שני בעלי הדין) כדי לדון דין אמת. כעין ראייה לכך מדברי הש"ך (ח"מ מב, ד) שכתב

עמוד 14 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

שכאשר נתבע טען כנגד שטר חוב שהוא פטור, על ביה"ד לבדוק האם השטר מזויף, למרות שהנתבע לא העלה טענה זו בעצמו בעניין זה. עיינו עוד בפס"ד ארץ חמדה גזית 71082 סעיף ו.

י. מה הפיצוי לו זכאית הנתבעת בגין האיחור

כאמור, על פי התחשיב דלעיל, התובע היה אמור לסיים את העבודה עד לתאריך 25.11.15 (יום רביעי). אילו כך היה קורה, היתה הנתבעת משכירה את המחסן החל מיום חמישי, 26.11.16. בפועל התובע סיים בתאריך 14/12/2015, כלומר, באיחור של 19 יום. כעת השאלה היא מהו הסעד לו זכאית הנתבעת לאור האיחור של התובע?

בגמרא (בבא מציעא עג, ב) נאמר:

אמר רב חמא: האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא, ופשע ולא זבין ליה - משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט.

דהיינו השליח שלא עשה שליחותו חייב לשלם על מניעת הרווחים שנגרמו מכך.

שואל השיטה מקובצת (בבא מציעא עג, ב, ד"ה "האי מאן"):

קשיא לי למה חייב לשלם לו כלום ומאי שנא ממבטל כיסו של חברו שהוא פטור מפני שאין היזקו אלא גרמא?... ומורי הרב תירץ דהכא אף על פי שלא קבל עליו תשלומין כלל, כיון שנתן לו מעותיו ליקח לו סחורתו, ואלמלא הוא - לוקח על ידי עצמו או על ידי אחרים, אלא שזה הבטיחו שיקח לו וסמך עליו ונתן לו מעותיו על דעת כן, הרי הוא חייב לשלם לו מה שהפסיד בהבטחתו, דבהיא הנאה דסמך עליה ונותן לו ממונו משתעבד ליה מדין ערב, וזה ענין שכירות פועלים דפירקין דלקמן שחייבין לשלם לבעל הבית מה שמפסיד כשחזרו בהן

דהיינו, מדוע על השליח לשלם הרי זה נזק עקיף (גרמא)? על כך השיב השיטה מקובצת, שהשליח התחייב מכללא לשלם גם על מניעת רווח. נתיבות המשפט (חושן משפט סימן שו ס"ק ו) למד מדברי השיטה מקובצת יסוד עקרוני:

ולפני זה נראה בשכירות פועלים דהדין דבדבר האבוד של ממון דמשלמין כשחזרו בהן כמבואר בסימן של"ג סעיף ו' בהג"ה ע"ש, נראה דמחויבין לשלם בדבר האבוד כל מה שהיה יכול להרויח כמו שכתב הראב"ד, דפעולת פועל בידו הוא, וכל דבר שבידו לעשות ולא עשה מחויב לשלם אף היזק הרויח שהיה יכול להרויח

כלומר, נתיבות המשפט הסיק שפועל שלא עמד בהתחייבות שלו למעסיק ולא ביצע את מה שהבטיח, חייב לשלם למעסיק את כל מה שהיה יכול למעסיק להרויח ולא הרויח. זאת, לא בגלל דיני נזיקין אלא בגלל ההתחייבות (שנעשתה ללא מעשה קניין, כפי שערב מתחייב ללא מעשה קניין).

עמוד 15 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

אמנם, בעניין זה ישנה מחלוקת גדולה (ראו בנספח לפסי"ד ארץ חמדה גזית 75027 ובפסי"ד ארץ חמדה גזית 71082), אולם, במקרה שלפנינו יש לחייב על בסיס התחייבות הצדדים בהסכם הבוררות לפצות במקרה של מניעת רווח. שהרי מדובר על רווח ברור – אובדן דמי שכירות של שוכר ספציפי שמוכן לשכור את הסככה בכל רגע ואף נחתם עימו חוזה על כך, והתחייבות של הקבלן לבצע את העבודה בזמן קצוב.

על כן, מוצא בית הדין לנכון לחייבו על 19 ימי איחור, בדרך של קירוב, בסך 60% מדמי השכירות לחודש (18 אש"ח), ובסה"כ 10,800 ₪ לחודש.

הנתבעת דרשה פיצוי נוסף בסך 6,000 ₪ אותם הפחיתה מדמי השכירות בעקבות אי מסירת המחסן לרשות השוכר במועד. בית הדין אינו מקבל דרישה זו באופן מלא. בחוזה של הנתבעת עם השוכר נקבע פיצוי בסך 10,000 ₪ על איחור במסירת המחסן מעבר לתאריך 01/10/15. יודגש, כי מדובר בקנס קבוע שאינו גדל עם הזמן. כיון שתאריך היעד המעודכן של התובע היה מאוחר בחודשיים, כפי שהוסבר לעיל, הרי שהנתבעת היתה משלמת את הקנס בכל מקרה.

אולם, כיון שהנתבעת הפחיתה את הקנס, הרי שהדעת נותנת שהיקף האיחור השפיע על הנכונות של השוכר להתפשר, ואילו התובע היה מסיים לעבוד בזמן, המסירה היתה מוקדמת יותר ויתכן שהקנס היה קטן עוד יותר. לכן, יש לזכות את הנתבעת בסך 2,000 ₪ נוספים. סכום זה כולל גם את הפיצוי עבור ימי שישי השנויים במחלוקת בין הצדדים.

אשר על כן, יש לזכות את הנתבעת בסך 12,800 ₪.

יא. תביעה בגין התנגדות התובע לעבודת פועלים ערבים

במהלך החלק האחרון של העבודה נדרשו קבלני משנה לעבודות פנים: חשמל, אינסטלציה ועוד. התובע סירב לעבוד עם קבלני המשנה ופועליהם שהיו ערבים בשל המצב הביטחוני הרעוע ולכן נאלץ הנתבע לשכור את שירותיהם של קבלני משנה יהודים.

על פי דברי הנתבעת, פער העלויות הוא בסך 20,000 ₪. לטענת המנכ"ל בפעולתו זו ניסה לצמצם את העיכוב שהיה עתיד להיגרם לו היה התובע נעדר מעבודתו בשעת עבודתם של העובדים הערבים. עוד טען המנכ"ל כי התובע אמר לו שאף פעם הוא אינו מוכן לעבוד כשיש פועלים ערבים ולא רק באותה תקופה. בפועל התובע איים לעזוב את האתר אם יהיו בו עובדים ערבים. התובע לא הגיב לטענה זו.

דיון: ביה"ד מקבל את גרסת הנתבעת שהתובע אמר שבאופן כללי אינו מוכן לעבוד באתר שבו יש פועלים ערבים, ולא מדובר בתגובה לאירוע הטרור שהחלו באותה תקופה. שהרי התובע לא הכחיש טענה זו שנטענה כמה פעמים בדיון על ידי המנכ"ל.

אשר על כן, יש לקבל את טענת הנתבעת, שכיון שהתובע ידע שאילו תנאי העבודה שלו, וכיון שמדובר בתנאים ייחודיים שאינם מקובלים בשוק (יש לציין שבית הדין אינו נכנס כלל לשאלה מה

עמוד 16 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ראוי לפועל שכזה לעשות, אלא רק שאלו תנאים שאינם מקובלים בשוק שהיה צריך להודיע עליהם מראש), הוא לא היה רשאי להפסיק לעבוד במקרה שיהיו פועלים ערבים באתר.

כעת עולה השאלה מה הסעד שעמד לנתבעת? בעניין דומה מצאנו שהדין מאפשר למעסיק שהעובד שלו עזב את העבודה בפתאומיות לשכור פועלים אחרים על חשבון חובו לעובד כדי למנוע נזק (שולחן ערוך חושן משפט סימן שלג סעיף ה: "אבל בדבר האבוד... וחזר בו אם היה מוצא פועלים אחרים לשכור כששכר את אלו ועכשיו אינו מוצא – שוכר עליהם או מטען"). גם כאן, האיום של התובע להפסיק את העבודה התיר לנתבע לנקוט צעדים כדי למנוע נזק, ואת עלותם ישלם התובע.

ועדיין עולה השאלה, אחר שסירב התובע לעבוד כשנמצאים באתר פועלים ערבים, מה רשאית הנתבעת לעשות? האם היא רשאית לשכור פועלים יהודים, יהיה מחירם אשר יהיה, שכן זה מה שיצמצם את העיכוב בסיום העבודה. או שמא עליה לשקול ולבדוק מה העלות של העסקת פועלים יהודים אל מול המתנה לסיום עבודת התובע ואז להעסיק פועלים ערבים?

הכלל הנקוט בידינו הוא שבשומת נזק הולכים אחר השומא שהיא קולא למזיק (בבא קמא נח, ב, ורא"ש שם פרק ח סימן א) ועל כן צריך לומר שהנתבעת זכאית לפיצוי על העלות המינימאלית שנדרשה כדי למנוע את הנזק.

לכך יש להוסיף שיש קושי אמיתי להעריך את תוספת העלות של פועלים יהודים, כיון שקשה להוכיח מהי העלות של פועלים ערבים, וכן האם ובאיזו מידה היתה אפשרות להעסיק פועלים ערבים.

לאור כל זאת, סבור ביה"ד שיש לחשב את הפיצוי המגיע לנתבעת בדרך של פשרה הקרובה לדין על העיכוב שהיה נגרם אילו הנתבעת היתה מעסיקה פועלים ערבים אחרי שהתובע היה מסיים את עבודתו, ובכך היתה מפסידה שכר דירה נוסף אך חוסכת העסקת פועלים יהודים שמחירם יקר יותר. יודגש כי ביה"ד אינו סבור שכך היתה הנתבעת חייבת לעשות, אלא שזו הדרך לתמחר את הנזק שנגרם לה.

התובע טען (פרוטוקול עמוד 4 שורה 28) שהפעם הראשונה בה הועסקו פועלים ערבים היתה אחרי התאריך 26/11/15. הנתבעת לא הכחישה זאת, וכך גם נראה מהחשבוניות שהוגשו לבית הדין. כיוון שהמחסן נמסר בתאריך 14/12/15, הרי שמדובר על תקופה של כשבועיים וחצי.

יש להניח, שבמהלך אותם שבועיים וחצי נאלץ המנכ"ל לחפש עובדים יהודים, וחיפוש זה יצר עיכוב כלשהו, כיון שלוקח זמן למצוא קבלני משנה שמעסיקים יהודים. אם כן, נוכל לומר שלו היה מנכ"ל הנתבעת ממתין עד לסיום העבודה של התובע ואז היה מזמין את הפועלים הערבים – הרי שזמן העבודה היה אורך פחות משבועיים וחצי.

לאור כל זאת קובע ביה"ד כי הנתבעת זכאית לפיצוי בשיעור חצי חודש (15 ימים) על כך שהתובע התנגד להעסקת ערבים, קרי, 9000 ₪.

עמוד 17 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626
www.erezhemdah.org
beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

יב. דרישות הנתבעת לזיכויים

1. זיכוי עבור דלת אחת

אחרי כמה בירורים בכתב עם הצדדים, הוסכם על שני הצדדים שהתובע היה אמור לבצע דלת בחזית הצפונית – וביצע אותה, ודלת נוספת בתוך שער ההזזה – כיון ששער ההזזה לא בוצע גם דלת זו לא בוצעה. הנתבעת ביקשה לקבל זיכוי על דלת זו. עניין זה ידון להלן במסגרת הדיון בנוגע לשער הכניסה.

2. זיכוי בגין שער הכניסה

הצדדים הסכימו בחוזה על התקנת דלת הזזה, ולבסוף הנתבעת התקינה דלת גלילה ע"י מתקין אחר. הנתבעת דרשה זיכוי בסך עלות דלת גלילה, והתובע התנגד והסכים לזיכוי בגין עלות חומרים ועבודה.

דיון: בית הדין אינו מקבל את טענת הנתבעת שמגיע לה זיכוי בגין עלות דלת גלילה, כיון שאין סיבה לקזז את עלות דלת הגלילה שלא נכללה בחוזה.

לגבי גובה הזיכוי שמגיע לנתבעת – אילו היה מסוכם שהנתבעת רשאית להזמין דלת ממישהו אחר ולקבל זיכוי מהתובע, היא היתה זכאית לזיכוי בסך שווי דלת הזזה (שכוללת בתוכה דלת כניסה). אלא שהצדדים חלוקים בשאלה האם הדבר סוכם מראש או לא.

אמנם, התובע הודה (פרוי' עמ' 5) שהוא לקח את אבי התובע למוסך ברחובות כדי להראות לו דלת גלילה. לשאלת בית הדין אמר התובע כי הוא ביצע בעבר דלתות גלילה, אולם, בשנים האחרונות הוא נוהג שהלקוח רוכש את דלת הגלילה ועלות ההתקנה היא 2,000 ₪. לטענתו, לא כדאי למסגר להתעסק עם ההתקנה.

על כן, מסתבר כי יש לראות בהתנהגות הצדדים כאילו הוסכם שהנתבעת תוכל לקבל זיכוי על אי ביצוע דלת הזזה.

התובע טען שעלות דלת הזזה היא 17-18 אש"ח. אם הנתבעת תטען כי עלות דלת הזזה גבוהה יותר, יפנה ביה"ד למומחה והיא תזוכה בשלב זה בסך 8,000 ₪ נוספים עד להכרעה סופית של בית הדין. אם הנתבעת לא תתנגד להערכה זו, היא תזוכה בסך 17,500 ₪ עבור סעיף זה.

3. זיכוי בגין שימוש בפיגום

ביה"ד דוחה את דרישת הנתבעת לזיכוי עבור שימוש בפיגום. אלו זוטי דברים שלא מקובל לדרוש עליהם תשלום, וניכר הדבר שהועלה רק כדי לקזז את עלות השימוש בבמת הרמה של התובע. יש להטעים, כי התובע טוען שעל במת ההרמה הוא משלם דמי שכירות, ולכן, מדובר על הוצאה ממשית, בניגוד לפיגום ששייך לנתבעת.

עמוד 18 מתוך 20

4. זיכוי בגין נזק למזגנים של השוכרים

הנתבעת השמיטה מכתב התביעה הנגדית כיון שיתכן שבכלל לא נגרם נזק. לפיכך, תביעה זו נדחית.

יג. עגמת נפש והוצאות משפט

ככלל, עמדת בית הדין לא לחייב עגמת נפש כאשר הייתה התנהלות סבירה של שני הצדדים. במקרה זה נקט התובע צעד קיצוני ולא מידתי שעלול היה לגרום לנזק רב לנתבעת כאשר הזמין מנוף לפירוק הגג, מצד השני הנתבעת לא שילמה לתובע במשך זמן רב שכר על עבודתו ולא הביאה את הנושא להכרעה מוסכמת במשך זמן ארוך. אשר על כן, סבור בית הדין כי לאור התנהלות שני הצדדים לא ניתן להטיל על צד אחד את האחריות המלאה למתח שהתגלע בין שני הצדדים.

אגרת בית הדין: התובע שילם ₪ 962 עבור אגרה, והנתבעת שילמה ₪ 522 עבור אגרה. במקרה כזה מחולקת אגרת בית הדין בין שני הצדדים בשווה. לפיכך, בשלב זה הנתבעת חייבת לתובע ₪ 220 עבור החזר אגרת בית הדין.

יד. סיכום

החוב לתובע

יתרת החוב לנתבע: ₪ 61,666.

תוספות / שינויים: 8630 ₪ (ללא מע"מ), על פי הפירוט הבא:

רפפות: 3000 ₪

דלתות: 1500 + 500 = 2000 ₪

קורת חיזוק: 3000 ₪

במת הרמה: 630 ₪

סה"כ חוב (לא כולל מע"מ): 61,666 ₪ + 8630 ₪ = 70,296 ₪.

זיכויים

פיצוי על איחור – 12,800 ₪

פיצוי על התנגדות לעבודת פועלים ערבים – 9000 ₪

זיכוי בגין אי ביצוע שער כניסה – 17,500 ₪

סה"כ זיכויים: 39,300 ₪

יתרת חוב פחות זיכויים: 30,996 = 39,300 - 70,296 ₪

עמוד 19 מתוך 20

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר חס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

לאחר תוספת מע"מ : 30,996 ₪ + מע"מ = 36,265.32 ₪.

בנוסף, מע"מ על 25,000 ₪ בסך 4250 ₪.

סה"כ חוב הנתבעת לתובע 40,515.32 ₪ כולל מע"מ + הוצאות משפט: 220 ₪.

טו. החלטות

1. הנתבעת זכאית להודיע לביה"ד תוך 10 ימים מהתאריך הנקוב על פסק דין זה, כי היא מבקשת שימונה מומחה להערכת: עלות דלת הזזה ועלות קורת חיזוק לגג. בעקבות הודעת הנתבעת יודיע בית הדין על המשך ההליך.

2. על החלטה זו ניתן יהיה לערער רק לאחר שינתן פסק הדין הסופי.

פסק הדין ניתן ביום כ"ו טבת תשע"ז, 24 ינואר 2017.

בזאת באנו על החתום

הרב דורון אלון

דיין

הרב עדו רכניץ

אב"ד

הרב עקיבא כהנא

דיין